

‘Extreme ideologieën niet uit te sluiten in de toekomst’

Een van de meest opvallende reportagereeksen die anno 2014 in Artsenkrant verscheen, was de serie ‘Artsen tussen Hitler en Hippokrates’ waarin pediater Yves Louis een synopsis bracht van zijn onderzoek naar collaboratie én verzet bij artsen in België. Daarbij kwam aan het licht dat de UGent een belangrijke rol speelde in het overbrengen van Duitse medische ideologieën naar de Belgische bevolking. Bij wijze van afronding reflecteert dr. Yves Louis samen met de Gentse rector Anne De Paepe en historicus Bruno De Wever over deze onverkwikkelijke geschiedenis en hoe daar vandaag mee om te springen.

De bezetting van de Gentse faculteit Geneeskunde tijdens de Tweede Wereldoorlog is cruciaal voor de geschiedenis van de universiteit en mag daarom niet in de vergetelheid geraken. Dat is het uitgangspunt van dr. Yves Louis, de auteur van de serie *Artsen tussen Hitler en Hippokrates*.

Dr. Louis: “Nog steeds heeft deze periode een grote invloed op de actuele medische ethiek, bijvoorbeeld op het vlak van medische experimenten, euthanasie, eugenetica, kostenkeuzes in de gezondheidszorg (wat wil de maatschappij nog betalen?), de selectie van patiënten (gebaseerd op factoren als ras, leeftijd, handicaps, psychiatrische problemen...). Gevaarlijk blijft het concept van ‘de levens die de moeite waard zijn’, refererend naar het boek *Der Vernichtung Lebenswerten Lebens* van Karl Binding en Alfred Hoche. Met hun publicatie in 1922 maakten zij de weg vrij voor euthanasie van personen met een mentale en/of fysieke handicap, om zo het beschikbare geld van de gemeenschap voor meer ‘constructieve doeleinden’ te gebruiken. Het waren deze ideeën die aan de basis lagen van het beruchte T-4 euthanasieprogramma.”

Belang van medische ethiek

In de serie van dr. Louis kwam duidelijk naar voren hoe nazi Duitsland de Gentse universiteit, in het bijzonder de faculteit Geneeskunde, gebruikte als een bruggenhoofd om hun ideologische gedachtegoed in ons land te verspreiden. Met hun voorgeschiedenis in het activisme tijdens en na WOII gingen verscheidene Gentse artsen en professoren ver mee in het

nazidiscours. Maar hoe denkt de UGent vandaag over deze episode in haar geschiedenis?

“Het belang van medische ethiek en ethische commissies in het algemeen en in het bijzonder aan de Universiteit Gent kan niet onderschat worden”, zo onderstreept de Gentse rector, dr. Anne De Paepe. “Tege-

“Hoe pijnlijk die episode ook mag zijn voor onze faculteit Geneeskunde, ze mag zeker niet onbelicht blijven”

Anne De Paepe

“Tijdens de naoorlogse repressie en processen hield men heel weinig rekening met antisemitisme en rassenideologie”

Yves Louis

bewijzen we ook met de prominente plaats die deze passage kreeg in UGentMemorie, het virtuele geheugen van de UGent waarin de herinneringen, de geschiedenissen en het erfgoed van de universiteit worden gebundeld (*). Het team achter deze databank stelde zelfs al voor om het volledige dossier op de website verder uit te breiden en op middellange termijn te publiceren, in het vooruitzicht van de tweehonderdste verjaardag van de universiteit in 2017. Met professor De Wever zal ook gezocht worden hoe we dit onderzoek kunnen inschakelen onder andere in universitaire publicaties en proefschriften.”

Wijdverspreid antisemitisme

Professor De Wever stipt aan dat er na het uitstekende werk van historicus Dirk Martin – waar dr. Yves Louis in zijn artikels

▲ De Hitlergroet in de aula van de Gentse universiteit. De UGent wil het kritisch onderzoek naar deze donkere periode uit haar geschiedenis ondersteunen, ten einde hieruit de nodige lessen te kunnen trekken.

frequent naar verwijst –, nood is aan een aangepaste studie over deze periode. Zo moet de toestand van de faculteit Geneeskunde onder leiding van wijlen dr. Frans Daels in de tijdsgeest gekaderd worden.

“Daels draagt verantwoordelijkheid voor de collaboratie”, beaamt De Wever. “Niet alleen hing hij het Vlaams-nationalisme en het anticommunisme aan, hij hield er ook ultraconservatieve en Nieuwe Orde-gezinde ideologieën op na. Maar we mogen niet vergeten dat het antisemitisme en de Nieuwe Orde ook gedeeltelijk ingang vonden in sommige kringen van het verzet, en dat zelfs hogere kringen en koning Leopold III er gelijkaardige ideeën op nahielden.”

“Tijdens de naoorlogse repressie en processen hield men overigens heel weinig rekening met antisemitisme en rassenideologie”, merkt dr. Louis op. “Een voorbeeld hiervan is professor Roger Soenen. Als hij na de oorlog veroordeeld werd tot tien jaar gevangenisstraf, was dat niet zozeer omwille van zijn verleden als professor rassenkunde, of vanwege zijn antisemitisme, maar wel om zijn inzet als arts/vrijwilliger aan het oostfront en zijn lidmaatschap van onder andere de DeVlag.”

Lessen voor de toekomst

Het nut van geschiedenis zit vooral in de lessen die we eruit kunnen trekken voor de toekomst. “In de geschiedenis moeten we steeds de feiten kaderen in hun tijdsgeest”, zegt prof. De Wever. “De tijdsgeest kan veranderen. Extreme ideologieën zijn ook niet uit te sluiten in de toekomst.”

Op de vraag van Bruno De Wever waar dokter Louis de motivatie haalt om een drukke artspraktijk en zijn activiteiten voor de syndicale artsenkamers te combineren met ‘het werk van een historicus’ in dit dossier, geeft de arts een dubbel antwoord. “Mijn familiale achtergrond is een van de drijvende factoren. Maar ook de verantwoordiging over het feit dat deze cruciale periode voor artsen in de vergetelheid dreigt te geraken, speelde een belangrijke rol om dit dossier niet uit te stellen. En de aanmoediging van wijlen dr. André Wynen waren uiteraard een extra stimulans.”

**Tekst: dr. Yves Louis
Redactie: Tijs Ruyschaert
& Henk Van Nieuwenhove**

(*) zie: <http://www.ugentmemorie.be/dossiers/de-faculteit-geneeskunde-tijdens-wereldoorlog-ii>.